

Rječnik AI-ja

27 pojmova objašnjenih jednostavnim riječima.

Osnove

OSNOVE

Umjetna inteligencija (AI)

Računalni programi koji rade zadatke za koje inače treba ljudsko razmišljanje: razumjeti tekst, prepoznati sliku ili odgovoriti na pitanje.

Primjer: Kad mobitel na fotografiji prepozna lice, to radi AI.

OSNOVE

Generativni AI

AI koji stvara nešto novo — tekst, sliku, glas ili video — na temelju onoga što mu napišeš.

Primjer: ChatGPT piše e-mail, a generator slika crta ilustraciju.

OSNOVE

Jezični model (LLM)

„Mozak” AI asistenta: program koji je učio na ogromnoj količini teksta i zato zna pisati i razgovarati. LLM znači veliki jezični model.

Primjer: GPT, Claude i Gemini su jezični modeli.

OSNOVE

AI asistent (chatbot)

Aplikacija u kojoj razgovaraš s jezičnim modelom: pišeš poruke, a on odgovara.

Primjer: ChatGPT, Claude, Gemini i Copilot.

OSNOVE

Prompt

Ono što napišeš AI-ju: pitanje, zadatak ili uputa. Što je prompt jasniji, odgovor je bolji.

Primjer: „Napiši e-mail dobavljaču, 5 rečenica, ljubazno” je prompt.

OSNOVE

Model

Konkretna verzija AI-ja unutar aplikacije. Ista aplikacija može nuditi brži ili napredniji model.

Primjer: U izborniku ponekad biraš između bržeg i naprednijeg modela.

OSNOVE

Token

Komadić teksta (otprilike dio riječi) s kojim AI računa. Ograničenja duljine i cijene često se mjere u tokenima.

Primjer: Duga riječ poput „nevjerojatno“ može se podijeliti na nekoliko tokena.

Rad s AI-jem

RAD S AI-JEM

Kontekst

Sve što AI zna o tvojoj situaciji u tom razgovoru: tko si, što trebaš i za koga. Više konteksta znači korisniji odgovor.

Primjer: „Imam malu pekaru u Osijeku“ je kontekst.

RAD S AI-JEM

Kontekstni prozor

Koliko teksta AI može „držati u glavi“ odjednom u jednom razgovoru. U vrlo dugim razgovorima zaboravlja početak.

Primjer: Ako zaboravi uputu s početka, otvori novi razgovor i ponovi je.

RAD S AI-JEM

Trajne upute

Podaci i pravila koje upišeš jednom u postavke, a AI ih poštuje u svakom razgovoru.

Primjer: „Pišem kratko, klijentima se obraćam s Vi, bez dugih uvoda.“

RAD S AI-JEM

Memorija

Mogućnost da AI zapamti stvari o tebi iz prošlih razgovora. Možeš je pregledati, urediti ili isključiti u postavkama.

Primjer: AI zapamti da imaš dvoje djece i to uzme u obzir.

RAD S AI-JEM

Projekt / Gem

Poseban prostor s vlastitim uputama i dokumentima za posao koji ponavljaš. U ChatGPT-u i Claudeu zove se projekt, a u Geminiju Gem.

Primjer: Projekt „Ponude“ s cjenikom i primjerima starih ponuda.

RAD S AI-JEM

Prilog (upload)

Datoteka koju pošalješ AI-ju — PDF, Word, Excel ili fotografija — da je pročita i analizira.

Primjer: Pošalješ ugovor i pitaš: „Koji su rokovi?”

RAD S AI-JEM

Multimodalni AI

AI koji razumije više vrsta sadržaja: tekst, slike, zvuk i video.

Primjer: Fotografiraš račun, a AI prepíše stavke u tablicu.

RAD S AI-JEM

Glasovni način

Razgovor s AI-jem glasom, bez tipkanja, najčešće u mobilnoj aplikaciji.

Primjer: U autu izdiktiraš sve zadatke i dobiješ plan dana.

RAD S AI-JEM

Pretraživanje weba

Funkcija u kojoj AI potraži aktualne informacije na internetu i navede izvore.

Primjer: „Pretraži web i navedi izvore: koji su rokovi za...”

RAD S AI-JEM

Predložak prompta

Spremljeni prompt s praznim mjestima koja mijenjaš svaki put.

Primjer: „Napiši ponudu za [klijent] za [usluga], cijena [iznos].”

Kvaliteta i sigurnost

KVALITETA I SIGURNOST

Halucinacija

Kad AI samouvjereno napiše nešto netočno ili izmišljeno: broj, citat, propis ili izvor.

Primjer: Navede knjigu koja ne postoji — zato provjeravaš izvore.

KVALITETA I SIGURNOST

Izvor (citat)

Poveznica ili dokument na kojem se odgovor temelji. Uz izvor možeš sam provjeriti točnost.

Primjer: „Navedi poveznicu na službenu stranicu.”

KVALITETA I SIGURNOST

Pristranost

Kad AI ponavlja predrasude ili jednostrane stavove iz tekstova na kojima je učio.

Primjer: Za liječnike uvijek piše „on“. Zatraži uravnotežen odgovor.

KVALITETA I SIGURNOST

Privatnost podataka

Pravila o tome što smiješ upisati u AI. Osobne i povjerljive podatke zamijeni oznakama.

Primjer: Umjesto imena i OIB-a napiši [KLIJENT] i [OIB].

KVALITETA I SIGURNOST

Treniranje modela

Proces u kojem AI uči iz podataka. Neki alati mogu koristiti tvoje razgovore za učenje, a to se često može isključiti u postavkama.

Primjer: U postavkama potraži opciju za poboljšanje modela i isključi je.

KVALITETA I SIGURNOST

Deepfake

Lažna slika, video ili glas napravljen AI-jem koji izgleda kao stvarna osoba.

Primjer: Lažni video poznate osobe koja „preporučuje“ ulaganje — klasična prijevara.

Napredno

NAPREDNO

AI agent

AI koji sam izvršava više koraka prema cilju: pretražuje, otvara stranice, popunjava tablice i javlja rezultat.

Primjer: „Pronađi 5 dobavljača, usporedi cijene i napravi tablicu.“

NAPREDNO

Automatizacija

Kad se posao koji se ponavlja odvija sam, prema pravilima koja jednom postaviš.

Primjer: Svaki ponedjeljak dobiješ automatski sažetak e-mailova.

NAPREDNO

API

„Utičnica“ preko koje se drugi programi povezuju s AI-jem. Treba za napredna povezivanja, ne za svakodnevno korištenje.

Primjer: Web trgovina preko API-ja sama piše opise proizvoda.

NAPREDNO

Datum znanja

Datum do kojeg je model učio. O kasnijim događajima ne zna ništa, osim ako pretražuje web.

Primjer: Za današnje cijene uvijek uključi pretraživanje.